

ІЗ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НАД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ЛЕКСИКОЮ СХІДНОСТЕПОВИХ ГОВІРОК

У статті проаналізовано вживання деяких назв сільськогосподарських культур і їх частин, уживаних у східностепових говірках Донеччини. Простежено реалізацію парадигматичних відношень, зокрема синонімічних, у межах зазначеної групи лексики.

Ключові слова: *східностепові говірки, синоніми, лексичні дублети, діалектна лексика.*

В статье проанализированы употребления некоторых названий сельскохозяйственных культур и их частей, употребляемых в восточностеповых говорах Донетчины. Простежено реализацию парадигматических отношений, в частности синонимических, в пределах указанной группы лексики.

Ключевые слова: *восточностеповые говоры, синонимы, лексические дублеты, диалектная лексика.*

The functioning of some names of agricultural plants and their parts used in East-steppe dialects of Donetsk region is analyzed in the article. The realization of paradigmatic relationships (particularly synonymic) is retraced in the studied lexical group.

Key words: *East-steppe dialects, synonyms, lexical doublets, dialect lexic.*

Розгалуженість розвинутої номінативної бази в діалектних назвах речей побуту, домашнього господарства, виробничої термінології засвідчує тривалу історію тієї чи іншої реалії, різне бачення мовцем функціонального навантаження відповідного предмета. У народних говорах відображаються відмінності в сегментації понять, реального світу речей і явищ, що знаходить вираження у формуванні різних парадигматичних відношень на лексико-семантичному рівні [9 : 6], чільне місце серед яких відведено, безперечно, синонімічним відношенням. Будь-яке ґрунтовне дослідження з діалектології вимагає розв'язання конкретних завдань, які, разом з комплексом інших актуальних питань, передбачають вивчення семантичних та експресивно-стилістичних зв'язків, відношень та опозицій, що виявляються у явищах синонімії, антонімії, омонімії [6 : 142].

Проблемі діалектної синонімії присвячені роботи Ф.П. Філіна, Р.І. Аванесова, О.І. Блінової, Т.С. Коготкової. Питання лексичної синонімії на матеріалі української діалектної лексики розробляли С.П. Бевзенко, В.С. Ващенко, М.А. Тарасова, В.В. Лєснова та ін.

Синоніми діалектної мови, як і літературної, визначаються як слова, значення яких відрізняються семантичними відтінками або стилістичним забарвленням, або обома цими ознаками [2 : 85]. Під відтінком значення розуміємо семантичний компонент, який з'являється у слові завдяки існуванню декількох словникових одиниць, що виражають одне й те ж поняття [Там само : 85]. Цілий ряд дослідників підтримує таке тлумачення

синонімії та синонімів. Так, Ф.П. Філін визначає синоніми як слова з близькими значеннями, що диференціюють одне й те ж поняття [15 : 222]. А.А. Брагіна вважає синонімами слова з близькими значеннями, які виражають особливості одного поняття [4 : 65]. На близькості, а не тотожності значень слів, що вступають у синонімічні відношення, наголошує і З.Т. Франко, причому критерієм зв'язку значень таких слів є їхня спільність, близькість, а не обов'язково тотожність [16 : 127].

Синоніми з тотожними лексичними значеннями в науковій літературі прийнято називати синонімічними дублетами, абсолютними синонімами або лексичними паралелізмами [3 : 4]. Це лексичні одиниці, які семантично, стилістично є рівнозначними і взаємозамінними. Дослідники визначають такі назви як слова, що “позначають одне й те ж поняття без будь-яких суттєвих семантичних або експресивних відтінків” [14 : 283], що “повністю накладаються семантично й стилістично та різняться деякими лексико-фразеологічними зв'язками” [8 : 106]. С.П. Бевзенко зазначає, що лексика сучасної української діалектної мови характеризується наявністю великої кількості абсолютних синонімічних дублетів, які в першу чергу охоплюють виробничу термінологію, хоч нерідко проникають і у сферу слів щоденного вживання, у назви речей домашнього побуту тощо [3 : 4]. На думку Т.С. Коготкової синонімія діалектної мовлення виконує ті ж самі функції, що й синонімія літературної мови, однак лексична дублетність у діалекті значно вища, ніж у літературній мові [8 : 106].

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що лексика сільського господарства східноstepових говірок Донеччини ще не була предметом спеціального вивчення. До аналізу залучено ті номени на позначення сільськогосподарських культур, які мають у досліджуваних говірках розгалужену систему лексичних паралелізмів. Лексеми, що різняться фонетичним, морфологічним складом розглядаються як варіанти.

Лексика сільського господарства, відбиваючи сегментацію важливої для селянина позамовної дійсності, містить багато слів із близьким, подекуди цілком тотожним значенням, а отже, має розгалужену систему синонімів та лексичних дублетів.

Синонімічний ряд, що репрезентує в донецьких говірках сему ‘зернові культури’ відображає загальну назву злакових культур. Найпоширенішими в досліджуваних говірках є лексеми *зе^рно* (в усіх обстежуваних гвірках) і *хл'їба* (Н-петр ВН, Є В, НА В, Ст М, Н М). Паралельно функціонують номени: *хл'їб* (НА В, І К, С П), *зе^рнов'ї* (Бл Амв, Ст М), *зб'їж'а* (Є М, Н С, Вт Я), *пашин'а* (Н-петр ВН, К К-Л, Н М, Н С) із спорадично вживаним морфологічним варіантом *пашніна* (Ол В), що зафіксований і в “Словарі української мови” Б.Грінченка зі значенням ‘хл^ббное зерно’ [СУМГ (3 : 104)]. Номен *хл'їб*, як і в інших говорах, є багатозначним, і, крім того, репрезентує сему ‘продукт харчування’ [5 : 124].

Українська назва твердої пшениці *Triticum durum* Desf. реалізується в східноstepових говірках родовою праслов'янською назвою *пше^нниц'а* й лексемою *арно́вка* з двома фонетичними варіантами *орно́вка* (К К-Л, Н М) та *гарно́вка*, в одному з яких спостерігаємо явище “гіперичного окання”. І.В. Сабадош вважає, що лексема *гарно́вка* є наслідком видозміни інших українських діалектних назв цього сорту *арнаўтка*, *арнаўта*, *арно́вка* під впливом слова *гáрний* [13 : 73]. На нашу думку, лексема *гарно́вка* в досліджуваних говірках відображає не семантичні особливості відбиття позамовної дійсності, а є виразником непослідовного у південно-східному наріччі процесу обмеження голосних фонем

в ініціальнойній позиції, і на цьому прикладі спостерігається виникнення протетичного приголосного (пор.: *сарнівка* [СГНН (1 : 222)], про вживання протетичного приголосного *z* див. також АУМ I, к. 143; АУМ II, к. 126; АУМ III. Ч.П. к. 33).

Сема 'пшениця звичайна' репрезентована в усіх донецьких говірках лексею *пше^нніц'а*. Частотною в мовленні діалектоносіїв є сполука *золотá пше^нніц'а*. Паралельно з видовою назвою функціонують назви сортів пшениці, які мотивуються часом висівання, як-от: *аз'іма (озіма), йаровá*, напр.: *звичáйну пше^нніц'у ми називáйдем аз'іма / йакý нáз'іму сáд'ат' / а йаровá сáдиц' : а ве^нснóйу / абічно ми називáйдем все пше^нніцеіу* // (Бл Амв)

У двох досліджуваних говірках репрезентантом семи 'пшениця звичайна' є лексема *жіто*. Це семантичне змішування, припускаємо, пов'язане з традицією, коли лексема *жіто* вживалася у праслов'янській мові як родова назва для всіх злакових культур та збіжжя [12 : 263]. Діалектологи подібні випадки вживання однієї назви для позначення різних рослин обгрунтовують явищем семантичної деривації [5 : 118]. В.В. Німчук підтверджує, що ранні староукраїнські пам'ятки фіксують лексеми *жіто* з давнім значенням 'хлібні злаки, збіжжя' [12 : 263].

У східноstepових говірках сема 'яра пшениця' репрезентована, як і в інших говорах, лексею *йáра* з різними суфіксальними елементами, напр.: *йаровá* (Бл Амв, Н-тр В, Ст М, С П), *йáрина* (І В, Н-тр В, НА В, І К, Н М, Є М, У М, Вт Я), *йáриц'а* (Ол В) – порівняймо: одним зі значень для лексеми *йáриц'а* у Словнику Б. Грінченка є 'яровая пшеница' [СУМГ (4 : 541-542)]. Номен *йáра* вживається і щодо інших зернових культур, наприклад, сема 'яре жито' репрезентується лексемами *йáре* (Яс Яс, Н М, Н-петр ВН) з відповідними морфологічними варіантами. Таке ж тлумачення знаходимо й у Б. Грінченка [СУМГ (4 : 541)] та інших українських діалектних словниках [СЗГ : 289; СПГ : 241]. В АУМ зафіксована лексема *йáрец'* як лексичний маніфестант семи 'ячмінь' [АУМ (2 : к. 352)]. Аналогічно реалізуються семи 'озима пшениця', 'озиме жито'. До реєстру словника Б. Грінченка входить лексема *йáрий (йáр)* зі значенням 'весняний, яровий' [СУМГ (4 : 541)]. В.В. Німчук зазначає, що лексема *ярь* була успадкована зі старовини ще староукраїнськими текстами [12 : 267].

Отже, у східноstepових говірках Донеччини активно функціонують загальні назви для весняних, осінніх посівів зернових культур, що своїм корінням сягають часто праслов'янської мови й не зазнали суттєвих семантичних змін. Вони активно вживаються в усіх говірках українського діалектного континууму.

Сема 'безоста пшениця' у досліджуваних говірках репрезентована лексичними дублетами *бе^зóста* (Н-тр В, І К, Є М, Н М, Яс Яс, С П, Н С) та похідними номенами від лексеми *голоколóса* [СУМГ (1 : 304)] – *голоколóска* (Вт Я), *голоколóска* (І В, Ол В). Лексема *безóста* зафіксована як загальновідома назва в словнику Б. Грінченка з таким же значенням [СУМГ (1 : 43)].

Лексичними дублетами, що репрезентують сему 'колосок вівса' виступають в обстежуваних говірках лексеми *колосók* (Бл Амв, Є М, Н М, Ст-мих М), *волót'* (І К, О Д, Н-тр В) з морфологічними варіантами *волót' : а, волотók* (І В, Н-тр В, С П, Вт Я), *кітциц'а* (Н С, У М, НА В), *м'ім'ólка* (К К-Л).

Більшою кількістю репрезентантів характеризується синонімічний ряд репрезентантів семи 'колосок проса'. Порівняймо: *волót'* з фонетико-морфологічними варіантами

волот'а, *волоток*, *во'лотка* (О Д, І К, Є М, Н М, Н С, Н-тр В, І В, С П, НА В), *м'ит'олка* (К К-Л, Ол В, Ст М, Н С, Вт Я), спорадично зафіксовані *к'інт'а* (Є В), *сорого н'ір'іаиче* (Ст М).

Сема 'сорго звичайне, злакова рослина з волошковим суцвіттям' реалізується в східно-степових говірках у синонімічному ряді *сорого* (Н-тр В, К К-Л, Н М, Вт Я, С П), *сорогош* (Є В), *м'ит'олка* (Ст М), *в'інич'а* (Є М), паралельно з однокомпонентним номеном зафіксоване вживання атрибутивного сполучення *в'іничне просо* (І В, Ол В, Н М, Н С).

На позначення *Helianthus annuus* L. у досліджуваних говірках вживаються фонетико-морфологічні варіанти двох різномовних лексем: *подсолнух* (Бл Амв, НА В, І К, С П, Ст М), *пац'олнух* (Бл Амв), *подсолн'е'чник* (НА В); *сойашник* (І В, Зл В, О Д, К К-Л), *сón'ашничок* (НА В), *сón'ашник* (Н-тр В, Ол В, К К-Л, Є М, Н М, У М, Міч Т), *сón'ах* (Ст М), *сойах* (У М), *сойашник* (Вт Я). Цікаво, що АУМ в українському діалектному континуумі фіксує низку варіантів лексеми *сón'ашник* (порівняймо: *сón'ашник*, *сонешиник*, *сойашник*, *солонешник*, *влонешник*, *сон*, *сón'ах*, *сойах* [АУМ (1 : к. 115)]), тоді як лексема *подсолнух* не знайшла відбиття в названій праці.

Ряд абсолютних синонімів або дублетів з низкою фонетико-морфологічних варіантів уживаються в донецьких говірках як лексичні репрезентанти семи 'кошик соняшника з насінням': *с'емен'ік*, *с'емен'ик* (Бл Амв), *шапка* (НА В, Ол В, Н М, Вт Я, У М), *ил'анка* (І В, НА В, Н-тр В, К К-Л, Н С), *ил'апочка* (Зл В, Н С), *голівка* (Є В, О Д, Є М, Н М, У М, С П, Міч Т), *корзінка* (Міч Т). Релевантною для досліджуваних говірок є опозиція сем 'кошик соняшника з насінням' : '~ без насіння', у якій друга сема виражається поширенням на всій території східно-степових говірок номеном *кат'елок*. Як маніфестант семи 'кошик соняшника' зафіксована лексема функціонує в польських говірках [СПГ : 93].

За нашим спостереженнями, синонімічний ряд репрезентантів семи 'кошик соняшника з насінням' відбиває демінутивний характер сільськогосподарської лексики, характерний для багатьох говорів південно-східного наріччя, у тому числі й для східно-степових говірок, та, крім того, підтверджує особливе ставлення мовців до культури соняшника через його важливе значення в системі харчування та лікувальні властивості [7 : 567].

Лексичною реалізацією семи 'кукурудзиння, листя й стебла кукурудзи' в східно-степових говірках є номен *кукурузін'а* (в усіх обстежуваних говірках) з фонетичним варіантом *кукурзузін'а* (К К-Л, І К, С). Синонімічними виступають лексеми *бод'іл'а* з варіантами *баділ'а*, *баділка* (НА В, М К, Вт Я Міч Т, Н М, Ст М), *батлава* (К К-Л). Порівняймо: лексема *бадилле* вживається й у західнополіських говірках зі значенням 'високі стебла будь-якої рослини' [СЗГ : 32]; у словнику Б. Грінченка з семантикою 'стебли, былинки, ботва' [СУМГ (1 : 47)].

У досліджуваних говірках сема 'приймочки кукурудзи у вигляді пучка кіс на верхній частині качана (на які попадає пилок при запиленні)' реалізується лексичними дублетами *ріл'ц'а* (Бл Амв, Є В, С П), *волос'а* з фонетико-морфологічними варіантами *волос'ачко*, *волосочки*, *волос'анічки*, *волос'анчики* (Бл Амв, НА В, О Д, Н-тр В, К К-Л, Є М, Н М, У М, С П, Н С, Міч Т, Вт Я, Яс Яс), *вусики* (НА В), *чупріна* (Ол В), *косо* (К К-Л), *пучок* (К К-Л), *м'ет'олка* (Ст-мих М). Окреслена синонімічна розгалуженість репрезентантів зазначеної семи детермінована, очевидно, асоціаціями, що виникли на основі подібності, порівняймо: *отоже і йе / шо волос'ачко або чупріна / бо так росте / йак у л'удіни / йак схватити ото / наче за волос'а* // (Ол В).

Продуктивною в обстежуваних говірках є опозиція сем ‘необтереблений качан кукурудзи’ : ‘обтереблений ~’. Сема ‘необтереблений качан кукурудзи’ репрезентована лексемою *кукуру́за* й найбільш уживаними номенами *почáток* (Бл Амв, Н-тр В, Н М, Ол В), *кача́н* (І В, НА В, О Д, К К-Л, М К, Н М, Ст М, У М, Вт Я, Н С, С П). Порівняймо: *необрóблений назива́ють почáток / а йак обрóблений / то кукуру́за / кача́н кукуру́зи* // (Бл Амв). Сема ‘обтереблений качан кукурудзи’ реалізується лексемами *кача́н* (Бл Амв, НА В, Н-тр В, О Д, І К, Є М, Н М, Вт Я, С П, Н С), *коче́рїжка* (Ст М), *чо́тик* (І В), *к’їсточки* (Є В), *ку́цик* (*куку́цик*) (Н М). Спорадично зафіксовано атрибутивне сполучення *пустій кача́н* (К К-Л).

Сема ‘недорозвинений качан кукурудзи’ реалізується в східноstepових говірках переважно лексемами *шул’ак*, *шул’акі* (Є В, Бл Амв). Порівняймо: *шуляк* (*шулик*) – ‘капуста, не выросшая вь кочень’ [СУМГ (4 : 517)]; поліськ. *шуляк* (*шулик*) ‘головка молодой капусты’ [СПГ : 237]; зах.-поліськ. *шуляк* (*шулик*) ‘капуста, що не склалася в головку’ [СЗГ : 278]. Лексичним дублетом до репрезентантів семи ‘недорозвинений качан кукурудзи’ є спорадична назва *шушлавóк* (І В). Можливо, вона утворена внаслідок метатези від лексеми *шушвалок*, яку подає словник Б. Грінченка [СУМГ (4 : 520)], щоправда, з іншою семантикою. Лексема *шушвальок* фіксується й у ‘Словнику західнополіських говірок’ на позначення ‘капусти, що не склалася в головку’ [СЗГ : 279]). Спорадично вживаються експресивно марковані номен *кача́ник* (НА В), *цуру́палок* (Н-тр В), *ку́цик* (Н М), *гал’ак не^одосп’їлий* (Н С) та нейтральний двокомпонентний номен *молода́ кукуру́за* (О Д).

Отже, усі проаналізовані номен є загальновідомими, такими, що мають давню історію та функціонують переважно в різних частинах українського діалектного континууму. Специфіка їх функціонування в східноstepових говірках полягає в змінах у семантичній структурі слова. Крім того, особливостями лексики сільськогосподарських культур у doneцьких говірках є консервація старих лексем; уживання значної кількості фонетико-морфологічних варіантів; поширення лексичної синонімії, що постає як результат зіткнення міждіалектних і різномовних систем, через співіснування діалектного й літературного у говірках. У східноstepових назвах сільськогосподарських культур, уживаних у говірках Донеччини, зафіксовано чимало дублетних номенів, що характерно для всіх новостворених говірок. Багато з аналізованих лексем є полісемічними, що дозволяє їм входити до різних синонімічних рядів.

Індекс обстежених населених пунктів Донецької області

Бл Амв – с. Благодатне Амвросіївського району; **Вт Я** – с. Верхньоторецьке Ясинуватського району; **Є В** – с. Єгорівка Волноваського району; **Є М** – с. Єлизаветівка Мар’їнського району; **Зл В** – с. Златоустівка Волноваського району; **І К** – с. Іванопіль Костянтинівського району; **І В** – с. Іскра Великоновосілівського району; **К К–Л** – с. Кіровське Краснолиманського району; **Міч Т** – с. Мічуріне Тельманівського району; **М К** – с. Маринівка Красноармійського району; **Н С** – с. Новокатеринівка Старобешівського району; **Н М** – с. Новоукраїнка Мар’їнського району; **НА В** – с. Новоандріївка Волноваського району; **Н-петр ВН** – с. Новопетриківка Великоновосілівського району; **Н-тр В** – с. Новотроїцьке Волноваського району; **О Д** – с. Октябрьське Добропільського району; **Ол В** – с. Оленівка Волноваського району; **С** – м. Селидове; **С П** – с. Стародубівка Першотравневого району; **Ст-мих М** – с. Старомихайлівка Мар’їнського району;

Ст М – с. Степне Мар'їнського району; **У М** – с. Успенівка Мар'їнського району; **Ямп** – с. Ямпіль Краснолиманського району; **Яс Яс** – с. Ясинівка Ясинуватського району.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамян Ю.В. Стійкість лексичного складу східнословобжанських говірок (на матеріалі назв хлібних зернових культур) / Ю.В. Абрамян // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луґанськ, 2010. – № 3 (21). – Ч.1. – С. 65-72.
2. Апресян Ю.Д. Проблема синонима / Ю.Д. Апресян // Вопросы языкознания. – 1957. – № 6. – С. 84-88.
3. Бевзенко С.П. Про одну характерну рису лексики діалектної мови / С.П. Бевзенко // Проблеми дослідження фразеології української мови : тези доповідей. – Ужгород, 1978. – С.4.
4. Брагина А.А. Синонимы и их истолкование / А.А. Брагина // Вопросы языкознания. – 1978. – № 6. – С. 63-73.
5. Говірки чорнобильської зони (системний опис) / [за ред. П.Ю. Гриценка]. – К.: Довіра, 1999. – 272 с.
6. Гриченко П.Ю. Тваринницька лексика українська західностепових говірок: питання організації тематичної групи / П.Ю. Гриченко // Структура українських говорів. – К.: Наук. думка, 1982 – С.142-170.
7. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник / В.В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 567 с.
8. Коготкова Т.С. Русская диалектная лексикология / Т.С. Коготкова. – М.: Наука, 1979. – 332 с.
9. Кузнецова О.Д., Сорокалетов Ф.П. Диалектные словари как памятник русской крестьянской культуры / О.Д. Кузнецова, Ф.П. Сорокалетов // Диалектная лексика 1987 : сб. науч. тр. – Санкт-Петербург: Наука, 1991. – С. 3-13.
10. Леснова В.В. Джерела синонімії діалектного мовлення (на матеріалі номінації рис людини в східнослов'янських українських говірках) / В.В. Леснова // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць / наук. ред. А.П. Загнітко] – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11. – С. 558-564.
11. Мжельская О.С. О семантическом своеобразии слова в устной народной речи / О.С. Мжельская // Вопросы теории и истории языка. – Ленинград : Ленинградский университет, 1969. – С. 273-279.
12. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексичі української мови / В.В. Німчук. – К.: Наук. думка, 1992. – 414 с.
13. Сабадош І.В. Прояв народної етимології в українських діалектних назвах флори / І.В. Сабадош // Дослідження лексики і фразеології говорів українських Карпат (тематичний збірник) / [від. редактор Й.О. Дзедзелівський]. – Ужгород, 1982. – С. 71-79.
14. Тарасова М.А. К вопросу об особенностях диалектной синонимии / М.А. Тарасова // Вопросы теории и истории языка. – Ленинград : Ленинградский университет, 1969. – С. 279-281.
15. Филин Ф.П. Очерки по теории языкознания / Ф.П. Филин – М.: Наука, 1982. – 334 с.

16. Франко З.Т. Лексична синонімія / З.Т. Франко // Фонетична, морфологічна і лексична системи українських говорів. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 127-163.

Джерела

СУМГ – Словарь української мови : у 4 т. / [упоряд. з дод. власного матеріалу Б.Д. Грінченко]. – Репринт. вид. – К. : Лексикон, 1996. – Т.1-4; **СГНН** – Чабаненко В.А. Словник говорів Нижньої Наддінпрянщини / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т.1-4; **СЗГ** – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000 – Т. 1-2; **СПГ** – Лисенко П.С. Словник поліських говорів / П.С. Лисенко. – К. : Наук. думка, 1974 – 261 с.; **АУМ** – Атлас української мови : у 3 т. – К. : Наук. думка, 1984-2001. – Т.1-3.

УДК 81'373.422

Лоувская Л.В.
(Горловка, Україна)

О ПОНЯТИИ ИМПЛИЦИТНОЙ НОРМЫ В АНТОНИМИИ

У статті викладено результати квантитативного аналізу частотності вживання порівняльних ступенів прикметників, що утворюють антонімічні опозиції з тематичним змістом «оціночні характеристики людини». На підставі аналізу зроблено висновок про те, що взаємини таких антонімів регулюються мовною установкою, що не зводиться до поняття норми ні в експліцитній, ні в імпліцитній її інтерпретації.

Ключові слова: *аналіз, частотність, антонім, імпліцитна норма, заперечення, відсутність.*

В статье изложены результаты квантитативного анализа частности употребления сравнительных степеней прилагательных, образующих антонимические оппозиции с тематическим содержанием «оценочные характеристики человека». На основании анализа сделан вывод о том, что взаимоотношения таких антонимов регулируются речевой установкой, несводимой к понятию нормы ни в эксплицитной, ни в имплицитной ее интерпретации.

Ключевые слова: *анализ, частность, антоним, имплицитная норма, отрицание, отсутствие.*

The article presents the results of quantitative analysis of the particular use of the comparative degrees of adjectives, forming oppositions of antonyms with the thematic content «appraisal description of the person.» On the basis of the analysis it was concluded that the relationship of these antonyms are regulated with speech arrangement, irreducible to the notion of standards of any explicit or implicit of its interpretation.

Key words: *the analysis, the particular use, antonym, an implicit rule, the denial, the absence.*